

Zlatko BRKIĆ, Pravni fakultet, Mostar

## SPOZNAJA POLITIČKE ZBILJE

(Prof. dr. Božo Žepić: *Suvremeni politički sustavi*,  
Logos, Split, 1996., prvo izdanje)

Pojava udžbenika prof. dr. Bože Žepića *Suvremeni politički sustavi*, iako je prije svega namijenjen studentima pravnih i političkih znanosti, pobudila je zanimanje i šire intelektualne javnosti. Razlog tome je značenje političkih sustava za suvremeno društvo, a posebice za društvo u tranziciji poput našeg.

Kao što i sam autor ističe u predgovoru, ova je knjiga "nastala u vremenu radikalnih preobražaja političkih sustava države Bosne i Hercegovine i Hrvatske, nastalih raspadom bivše jugoslavenske federacije, te inspiriranih težnjom za sveopćom demokratizacijom i integriranjem s demokratskim svijetom zapadne civilizacije, za što je izbor odgovarajućeg političkog sustava jedan od bitnih preduvjeta."

U ovom dijelu autor, vođen tom idejom demokratizacije društva, uspješno izbjegava zamke ideološkog redukcionizma, tako karakterističnog za ranije udžbenike iz ove oblasti, i nastoji izvesti sinteze iz već datih spoznaja raznih teorija o političkim sustavima. Knjiga je pisana jasnim i preciznim jezikom znanstvenika koji svoje spoznaje ne temelji samo na kabinetskom izučavanju društvenih pojava već i njihovoj percepciji u stvarnim društvenim uvjetima.

Primjenom suvremenih metodičkih i pedagoških zahtjeva autor je uspio da knjiga bude stilski i sadržajno prilagođena svojim primarnim čitateljima, studentima. Sustavnosti i strukturalnosti građe svojim napucima pridonijeli su recenzenti profesor dr. sc. Andrija Dujčić s Pravnog fakulteta u Splitu i profesor dr. sc. Franjo Kožul s Pravnog fakulteta u Mostaru.

Knjiga obuhvaća 5 (pet) poglavlja, koja su tematski i organizacijski srodne cjeline.

U prvom poglavlju autor nam izlaže svoje definicije predmeta i metoda znanosti o političkim sustavima, koristeći se sintezom definicije drugih autora, a zatim ukazuje na značenje poredbene metode u političkim sustavima i nabraja elemente političkih sustava. Zatim obrađuje odnose političkih i drugih sustava, a posebna je pozornost usmjerena na odnos s izbornim sustavom kao jednom od najvažnijih determinanti političkog sustava, da se ne preskoče ni drugi veoma važni sustavi kao što su stranački, pravni, informativni i sustavi lokalne samouprave. Nakon toga slijedi razrada odnosa političkih sustava s drugim znanostima, prije svega s ustavnim pravom, teorijom prava i države, politologijom i znanošću o međunarodnim odnosima. Na kraju ovog poglavlja

izložene su najznačajnije teorije o političkim sustavima, a to su teorije determinizma, indeterminizma, funkcionalizma, teorija o državi i vlasti i teorija o političkom procesu.

Drugo poglavlje počinje razmatranjem odnosa politike, osobito političke moći i političkog sustava i njihove interakcije, a zatim odnos političkog sustava i države s jasno naznačenom razlikom između njih. Interakcija političkog sustava i prava, s naglaskom na disproporciju normativnog i stvarnog, posljednji je dio ovog poglavlja.

Treće poglavlje počinje definiranjem pojma demokracije i njezinih osnovnih uvjeta, a zatim nabrojanjem osnovnih modela demokracije. U promišljanju o relaciji društvenih kriza, rata i demokracije istaknuta je spoznaja o nužnost demokracije, makar i ograničene, i u tim izrazito teškim društvenim uvjetima. Podjela koja slijedi na izravnu i posrednu, stvarnu i formalnu demokraciju najznačajnija je klasifikacija demokracije u političkim znanostima. Nepomirljivost demokracije i diktature, posebice njezinih suvremenih oblika u vidu fašizma i staljinizma, posebno je naglašena, zatim isticanje ljudskih prava i sloboda, kao najvažnijih kriterija demokracije političkog sustava, njihova značenja i podjela na prirodna i stečena (društvena), te osobna i kolektivna, politička i socijalna.

Zaštita ljudskih prava i sloboda zauzima značajno mjesto u ovom udžbeniku, s prikazivanjem osnovnih mehanizama od suda za ljudska prava, ustavnih jamstava ljudskih prava i sloboda, pa do ustavnog suda, s posebnim naglaskom na instituciju ombudsmena (pučkog pravobranitelja), novog instituta u domaćem političkom sustavu.

U dijelu u kojem se izlaže odnos političkih sustava i vjerskih zajednica jasno se ističe spoznaja o potrebi uspostavljanja optimalnih harmoničnih odnosa između vjerskih i političkih organizacija.

Treće poglavlje završava analizom pojma političke kontrole i političke odgovornosti kao najviših načela i preduvjeta boljitka svakog političkog sustava.

U četvrtom poglavlju obrađen je odnos prostih i složenih država i njihovih međusobnih razlika, a zatim se vrlo precizno ističu uzroci kraha bivše jugoslavenske federacije.

Posljednje, peto poglavlje u knjizi obuhvaća klasifikacije i prikaz pojedinih političkih sustava. Tako su prikazani od višestranačkih političkih sustava politički sustav Sjedinjenih Američkih Država, Francuske, Velike Britanije, Švicarske, a od jednostranačkih političkih sustava politički sustav Kine, od mješovitih političkih sustava politički sustav Republike Hrvatske i Bosne i Hercegovine.

Autor svojim originalnim definicijama, sintezom prethodnih spoznaja i prikazivanjem stavova drugih teoretičara produbljuje spoznaju o političkom sustavu. Ova knjiga predstavlja iskorak iz pasivnosti ove političko - znanstvene discipline u prošlosti kod nas. Iz ukupnosti predstavljenog sadržaja jasno je da ovaj udžbenik predstavlja golem doprinos spoznaji političkog sustava kao elementa političke sfere suvremenog društva. Svojom aktualnošću sadržaja i otvorenošću stila on privlači sve one intelektualne radoznalce koje zanima politička stvarnost u kojoj živimo.